

Lia de Jong: Kaatsster van de twintigste eeuw

Lia de Jong was een veelzijdig talent. Ze verdedigde niet alleen het achterperk maar nam ook met regelmaat de voorbest opslag over.

(Foto: Archief Keatsmuseum)

De kaatscarrière van Lia de Jong (Wommels) duurde van de KNKB-jubileumpartij in 1982 tot en met haar afscheidswedstrijd in 1995. Op de KNKB-jubileumpartij te Huizum won Lia in 1982 in de schoolmeisjescategorie de eerste prijs. In 1995 sloot ze haar zeer succesvolle kaatscarrière af met de eerste prijs in Raerd.

Carrière in vogelvlucht

Ze behaalde in die vrij korte periode in totaal 461 punten en stond lang aan de top in het klassement aller tijden. Ze won 121 keer de krans (bekroond met 13 koninginnenschappen), 35 keer de tweede prijs en 28 keer de derde of vierde prijs. Met twee overwinningen op de Bondswedstrijd voor meisjes, acht op die voor de dames, vier op de Frouljus PC (en ook vier keer koningin) en eveneens vier op de Van Aismadag in Beetgum (met vier keer het koninginnenschap) heeft ze een grote staat van dienst. In 1988 en 1992 won ze maar liefst alle drie damesklassiekers, namelijk de Bondwedstrijd, de Frouljus PC en de Van Aismadag. In 1994 nam Lia van haar dorpsgenoot Roelie Punter de eerste plaats over in het puntenklassement aller tijden.

Kaatsster van de eeuw

In 2000 werd Lia uitgeroepen tot de kaatsster van de (20ste) eeuw. Het was geen verrassing dat Lia werd uitverkoren, al had ze in Afke Hijlkema een geduchte concurrente. Lia haar bijnaam was niet voor niets “de Hotze Schuil van het dameskaatsen”.

Bij de prijs gaf de jury de volgende toelichting:

- Lia hat it dameskaatsen in nije diminsje jûn troch har linigens en handigens;
- Lia wie in talint, sa as it dameskaatsen noch net earder fuortbrocht hat;
- Lia koe sawol technysk as taktysk in wedstriid nei har hân sette;
- Lia wie in foarbyld foar de keatssport, troch de ûntspannen wize wêrop't sy yn en bûten it fild mei maten en publyk omgie.

Van Wommels naar Heeg

De nu 37-jarige Lia woont met haar echtgenoot Jan en zonen Luc en Cor in Heeg. Met deze verhuizing verdween zij uit de kaatshoek. Ze kaatst zelf niet meer, maar volleybalt nu voor haar plezier in de derde divisie. Ze speelt in een ploeg met vooral leeftijdsgenoten en traint nog één keer per week.

Omdat het kaatsen “niet leeft” in Heeg, kaatsen ook haar kinderen niet. Zoon Luc heeft wel haar balgevoel in zijn genen, maar Cor is net als zijn vader meer iemand voor duursporten, zoals fietsen en lange afstanden lopen.

Ze komt zelden meer bij een kaatswedstrijd, want haar kaatsvriendinnen van weleer vindt ze

daar niet terug. Door het interview kwamen de kaatsplakboeken weer van zolder. De kinderen Luc (6 jaar) en Cor (4 jaar) keken bewonderend mee en kregen meer dan voorheen belangstelling voor moeders indrukwekkende carrière.

In het dagelijks leven is Lia projectmanager bij Hamilton en Bright, een retail servicebedrijf. Ze stuurt daar de medewerkers van de buitendienst aan, die voor TomTom en Motorola de promotie op de winkelvloer verzorgen. Het is voor zulke merken belangrijk dat hun producten er netjes bij staan en dat het winkelpersoneel goed op de hoogte is van de producten. Zo wordt indirect de consument beïnvloed.

Lia versus Afke

Afke Hijlkema is momenteel de meest toonaangevende dameskaatsster. Lia heeft haar wel een paar keer zien kaatsen en vindt haar zeer zeker een goede speelster. Lia vindt Afke wel erg fanatiek en gedreven. Op de vraag wie beter is, geeft ze geen antwoord. Dat is appels met peren vergelijken, vindt ze. Lia is wel van mening dat de huidige kaatssters minder plezier en beleving in het spel lijken uit te stralen dan in haar periode. Het kaatsen lijkt te veel een verplichting geworden. Er wordt tegenwoordig zelden nog wat leuks of uitdagends naar elkaar geroepen. Lia vond zichzelf mentaal altijd erg sterk en kon soepel alle functies overnemen, terwijl ze toch ontspannen door bleef spelen. Lia heeft het idee dat Afke er veel harder voor moet werken om goed te zijn, terwijl zij met speels gemak boven de rest uitstak. Lia ging wel naar de verplichte wintertraining op zaterdagochtend, omdat die gecombineerd kon worden met haar volleybalcarrière, maar sloeg de zomertraining sommige jaren over. Het niet deelnemen aan de zomer-

training had voor haar als voordeel dat ze niet te veel ging nadenken over de techniek. Kaatstechnisch trainde ze weinig. Gewoon vanuit haar gevoel knallen, dat was voor haar het beste. De basisconditie bleef door het volleybal prima in orde, want ze trainde maar liefst drie keer drie uren per week bij volleybalvereniging Animo in Sneek. Animo speelde toen in de eredivisie en daarmee beoefende ze dus twee sporten tegelijkertijd op het hoogste niveau. Tegenwoordig wordt er veel en intensiever getraind voor het

kaatsen. Afke Hijlkema houdt haar conditie in de winterperiode op peil met voetballen. Zij begint al in januari met conditietraining en start begin maart met de veldtrainingen.

Ook de financiële omstandigheden zijn in het afgelopen decennia behoorlijk veranderd. Lia betaalde indertijd nog zelf voor haar KNKB-selectietraining. Afke traint bij de Stichting Score met twee trainers en een herenpartuur, iets wat in Lia haar tijd nog niet gebeurde.

Lia de Jong in actie op de Frouljus PC van 1993.
(Foto: Archief Keatsmuseum)

Door sponsoring en hogere geldprijzen houdt Afke er een leuke zakcent aan over. Bovendien zijn er nu veel meer vrijeformatiewedstrijden dan in Lia's actieve periode. Zelfs de Frouljus PC was in haar tijd nog een uitnodigingwedstrijd en daardoor was de kans om te winnen uiteraard veel moeilijker.

Mooiste prijs in haar kaatscarrière

Ze denkt met plezier terug aan haar actieve kaatsperiode. De overwinning op de Frouljus PC van 1991 ervaart ze als de mooiste. Voor de aanvang van de wedstrijd werd de kaatswants van Lysbeth van der Ende afgekeurd. Er werd besloten dat Lysbeth voor minst op zou slaan en de jonge Thera Jellema die dag maar voorin moest staan. "Dat we daar zo nuchter onder bleven en zo goed bleven kaatsen, vind ik achteraf een bijzondere prestatie", aldus Lia. "Eigenlijk heb ik mij destijds nooit zo gerealiseerd dat ik zo'n topper was. Ik had veel plezier in het kaatsen en alles ging min of meer spelenderwijs. Dan kaats je in een soort roes en je begint je overwinningen "gewoon" te vinden."

Slechts één van de vier "tinnen mingels", de koninginnenprijs van de Frouljus PC, staat nog in de kamer in Heeg als herinnering aan haar topperperiode bij het dameskaatsen. Haar andere kaatsprijzen zijn te bewonderen in het Kaatsmuseum te Franeker. "Daar wil ik deze zomer met het gezin naar toe. Dan kunnen de kinderen de prijzen eens van dichtbij bekijken", aldus Lia. En ze besluit met de belofte dat ze de komende zomer toch echt eens met haar kinderen "een balletje zal opgooien."

Siemke Andela

Overzicht belangrijke overwinningen:

Bondswedstrijd voor meisjes:

- 1984 en 1985 de 1e prijs voor Wommels met de kaatssters: Lia de Jong, Bettie Vellinga en Antsje Smeding.

Bondswedstrijd voor dames:

- 1985 1e prijs voor Wommels met de kaatssters: Lia de Jong, Antsje Smeding en Roelie Punter.
- 1986, 1987, 1988 en 1989 1e prijs Wommels met de kaatssters: Lia de Jong, Hammie Westra en Roelie Punter.
- 1992, 1993 en 1994 1e prijs Wommels met de kaatssters: Ineke Walda, Hammie Westra en Lia de Jong.

Frouljus PC:

- 1988 1e prijs Sari Lycklama à Nijeholt, Hennie Faber en Lia de Jong (K).
- 1991 1e prijs Thera Jellema, Lysbeth van der Ende en Lia de Jong (K).
- 1992 1e prijs: Yvonne van Assen, Bianca Nauta en Lia de Jong (K).
- 1993 1e prijs : Anneke Smid, Bianca Nauta en Lia de Jong (K).